TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2011 m. spalio 13 d.*

Byloje C-148/10

dėl *Hof van beroep te Brussel* (Belgija) 2010 m. kovo 23 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2010 m. kovo 29 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

DHL International NV, buvusi – *Express Line NV*,

prieš

Belgisch Instituut voor Postdiensten en Telecommunicatie

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas K. Lenaerts, teisėjai J. Malenovský, R. Silva de Lapuerta (pranešėja), E. Juhász ir D. Šváby,

generalinis advokatas N. Jääskinen,
posėdžio sekretorė M. Ferreira, vyriausioji administratorė,

* Proceso kalba: olandų.

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2011 m. kovo 17 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *DHL International NV,* buvusios – *Express Line NV*, atstovaujamos advokatų F. Vandendriessche ir J. Roets,

— Belgijos vyriausybės, atstovaujamos M. Jacobs, padedamos advokatų F. Petillion ir J. Jansen,

— Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos M. Szpunar,

— Europos Komisijos, atstovaujamos L. Lozano Palacios ir P. Van Nuffel,

susipažinęs su 2011 m. gegužės 26 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 1997 m. gruodžio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 97/67/EB dėl Bendrijos pašto paslaugų vidaus rinkos plėtros bendrųjų taisyklių ir paslaugų kokybės gerinimo (OL L 15, 1998, p. 14), iš dalies pakeistos 2002 m. birželio 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva

2002/39/EB (OL L 176, p. 21; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 4 t., p. 316) bei iš dalies pakeistos 2008 m. vasario 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/6/EB (OL L 52, p. 3), būtent jos 19 straipsnio, ir SESV 49 straipsnio išaiškinimu.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant bylą tarp *DHL International NV*, buvusios *Express Line NV* (toliau – *Express Line*), ir *Belgisch Instituut voor Postdiensten en Telecommunicatie* (Belgijos pašto paslaugų ir telekomunikacijų institutas; toliau – institutas) dėl *Express Line* privalomos sumokėti įmokos pašto sektoriaus taikinimo tarnybai.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 Remiantis Direktyvos 97/67 10 ir 35 konstatuojamosiomis dalimis:

„10) kadangi remiantis subsidiarumo principu turėtų būti Bendrijos lygmeniu patvirtintas bendrųjų principų rinkinys, tuo pat metu valstybėms narėms leidžiant pasirinkti konkrečias procedūras, kad jos galėtų laisvai pasirinkti tokią sistemą, kuri labiausiai atitiktų esančias aplinkybes;

<...>

35) kadangi poreikis pagerinti paslaugų kokybę reiškia, kad ginčai turi būti išspręsti greitai ir veiksmingai; kadangi, be valstybių narių vidaus ir Bendrijos įstatymais numatytų žalos atlyginimo teisine tvarka formų [valstybių narių vidaus ir Bendrijų teisėje numatytų teisių gynimo priemonių], turėtų būti numatyta skundų nagrinėjimo tvarka, kuri turėtų būti skaidri, paprasta ir nebrangi bei leistų dalyvauti visoms suinteresuotoms šalims."

4 Direktyvos 97/67 2 straipsnio 1, 14 ir 17 punktuose nustatyta:

„Šioje direktyvoje vartojamos sąvokos:

1) pašto paslaugos: paslaugos, kurias sudaro pašto siuntų surinkimas, rūšiavimas, vežimas ir pristatymas;

<...>

14) leidimai: bet kuris leidimas, nustatantis pašto sektoriui būdingas teises ir pareigas ir įmonėms leidžiantis teikti pašto paslaugas ir, kur taikytina, kurti ir (arba) naudoti savo tinklus tokioms paslaugoms teikti, išduodamas kaip „bendrasis leidimas" arba „individuali licencija", kurie toliau apibrėžti taip:

— bendrasis leidimas – leidimas, kurį turintis pašto paslaugų teikėjas, prieš pradėdamas naudotis iš tokio leidimo kylančiomis teisėmis, neprivalo gauti nacio-

nalinės reguliavimo institucijos aiškaus sprendimo, nepriklausomai nuo to, ar naudojimąsi tokiu leidimu reglamentuoja bendrieji teisės aktai, ar „grupinė licencija“, ir neatsižvelgiant į tai, ar toks reglamentavimas numato registracijos arba deklaravimo tvarką;

— individuali licencija – tai leidimas, išduodamas nacionalinės reguliavimo institucijos ir kuris įmonei suteikia konkrečias teises, arba kuris, jei reikia, tokios įmonės veiklą daro priklausomą nuo konkrečių bendrąjį leidimą papildančių įpareigojimų, tačiau [kai] įmonė negali naudotis pagal tokią licenciją suteikiamomis teisėmis, kol nebus gautas nacionalinės reguliuojančios institucijos sprendimas;

<...>

17) naudotojas: bet kuris fizinis arba juridinis asmuo, kuris, būdamas siuntėju arba gavėju, naudojasi teikiamomis universaliosiomis paslaugomis.“

5 Direktyvos 97/67 3 ir 4 straipsniuose numatyta, kad valstybės narės paskiria vieną ar kelis universaliųjų paslaugų teikėjus, o šios paslaugos reiškia apibrėžtos kokybės visoje teritorijoje visiems naudotojams prieinamomis kainomis nenutrūkstamai teikiamas pašto paslaugas. Kalbant apie nepaskirtuosius paslaugų teikėjus, valstybės narės pagal Direktyvos 97/67 9 straipsnį galėjo pašto paslaugoms, kurių neapima universaliosios paslaugos, teikti įdiegti bendruosius leidimus, o pašto paslaugoms, kurias apima universaliosios paslaugos, teikti – nustatyti leidimų, įskaitant individualių leidimų, išdavimo tvarką.

6 Be to, remiantis Direktyvos 97/67 7 straipsniu, kad užtikrintų universaliųjų paslaugų teikimą, iki 2010 m. gruodžio 31 d. valstybės narės universaliųjų paslaugų teikėjui (-ams) iš esmės galėjo rezervuoti pašto paslaugas.

7 Direktyvos 97/67 19 straipsnyje įtvirtinta:

„Valstybės narės garantuoja, kad naudotojų skundų nagrinėjimui bus parengta aiški, paprasta ir nedaug sąnaudų reikalaujanti tvarka, ypač pametimo, vagystės ar sugadinimo ir nustatytų kokybės standartų nesilaikymo atvejais.

Valstybės narės patvirtina priemones, garantuojančias, kad tokia tvarka leis greitai ir teisingai spręsti ginčus ir, kur reikia, bus numatyta žalos atlyginimo ir (arba) kompensavimo sistema.

Nepažeisdamos kitokių galimybių pateikti apeliaciją [neapribodamos kitų apskundimo galimybių] pagal nacionalinę ir Bendrijos teisę, valstybės narės garantuoja, kad naudotojai, veikdami individualiai arba, kur leidžia šalies įstatymai, kartu su organizacijomis, atstovaujančiomis naudotojų ir (arba) klientų [vartotojų] interesams, kompetentingai nacionalinei valdžios institucijai galėtų apskųsti tokius atvejus, kai universaliųjų paslaugų teikėjui pateikti naudotojų skundai nebuvo deramai išspręsti.

Pagal 16 straipsnį valstybės narės garantuoja, kad universaliųjų paslaugų teikėjai kartu su metine ataskaita apie jų patikrinimo rezultatus paskelbtų informaciją apie skundų skaičių bei apie tai, kaip tokie skundai buvo išspręsti."

8 Direktyvos 28 konstatuojamojoje dalyje numatyta:

„Nacionalinėms reguliavimo institucijoms gali prireikti susieti licencijų įvedimą su reikalavimais, kad licencijuotųjų paslaugų vartotojams turėtų būti suteikta galimybė naudotis skaidriomis, paprastomis ir nebrangiomis procedūromis, kai svarstomi vartotojų skundai, nepaisant to, ar jie susiję su universaliųjų paslaugų teikėjo (-jų) paslaugomis, ar su operatorių, turinčių leidimus, taip pat ir su individualių licenciatų teikiamomis paslaugomis. Tokios paslaugos galėtų ateityje būti prieinamos visų pašto paslaugų, nesvarbu, ar jos universaliosios, ar ne, vartotojams. Tokios procedūros turėtų apimti ir atsakomybės nustatymo, jei korespondencijos siuntos pametamos ar sugadinamos, procedūras."

9 Direktyvos 97/67, iš dalies pakeistos Direktyva 2002/39, 19 straipsnyje nustatyta:

„Valstybės narės garantuoja, kad vartotojų skundams nagrinėti bus parengta aiški, paprasta ir nedaug sąnaudų reikalaujanti tvarka, ypač pametimo, vagystės, sugadinimo ar paslaugų kokybės standartų nesilaikymo atvejais (taip pat ir tvarka, nustatant atsakingąją šalį, kai dalyvauja daugiau kaip vienas operatorius).

Valstybės narės gali numatyti, kad šis principas būtų taikomas paslaugų vartotojams, kurie:

— nepatenka į universaliųjų paslaugų sferą, kaip nustatyta 3 straipsnyje, ir

— patenka į universaliųjų paslaugų sferą, kaip nustatyta 3 straipsnyje, tačiau universaliųjų paslaugų teikėjas tokių paslaugų neteikia.

Valstybės narės numato priemones, garantuojančias, kad pirmojoje pastraipoje nustatyta tvarka leistų greitai ir teisingai spręsti ginčus, prireikus numatant žalos atlyginimo ir (arba) kompensavimo sistemą.

Nepažeisdamos kitokių galimybių pateikti apeliaciją [neapribodamos kitų apskundimo galimybių] pagal nacionalinę ir Bendrijos teisę, valstybės narės garantuoja, kad naudotojai, veikdami individualiai arba, kur leidžia šalies įstatymai, kartu su organizacijomis, atstovaujančiomis naudotojų ir (arba) klientų [vartotojų] interesams, kompetentingai nacionalinei valdžios institucijai galėtų apskųsti tokius atvejus, kai universaliųjų paslaugų teikėjui pateikti naudotojų skundai nebuvo deramai išspręsti.

Pagal 16 straipsnį valstybės narės garantuoja, kad universaliųjų paslaugų teikėjai kartu su metine ataskaita apie jų patikrinimo rezultatus paskelbtų informaciją apie skundų skaičių bei apie tai, kaip tokie skundai buvo išspręsti."

10 Pagal direktyvos 42 konstatuojamąją dalį:

„42) Atsižvelgiant į kitose paslaugų srityse galiojančias taisykles ir siekiant padidinti vartotojų teisių apsaugą, minimalių skundų nagrinėjimo tvarkos principų taikymą reikia išplėsti ir šiuos principus taikyti ne vien universaliųjų paslaugų teikėjams. Siekiant skundų nagrinėjimo tvarką padaryti veiksmingesnę, reikia, kad direktyva skatintų ginčus spręsti ne teismo tvarka, kaip išdėstyta 1998 m. kovo 30 d. Komisijos rekomendacijoje 98/257/EB dėl institucijoms, atsakingoms už vartotojų ginčų sprendimą ne teismo tvarka, taikomų principų [OL L 115, p. 31] ir 2001 m. balandžio 4 d. Komisijos rekomendacijoje 2001/310/EB dėl ne teismo institucijoms, sprendžiančioms vartotojų ginčus šalių tarpusavio susitarimu,

taikomų principų [OL L 109, p. 56]. Be to, teigiamą poveikį vartotojų interesams taip pat turėtų operatorių tarpusavio sąveikos didinimas dėl galimybės naudotis tam tikrais infrastruktūros elementais bei paslaugomis ir nacionalinių reguliavimo institucijų bei vartotojų teisių gynimo organizacijų tarpusavio bendradarbiavimo reikalavimas.

Siekiant apsaugoti paslaugų naudotojų interesus pašto siuntų vagystės, dingimo ar sugadinimo atvejais, valstybės narės turėtų, jei reikia, įdiegti žalos atlyginimo ir (arba) kompensavimo sistemą.“

11 Direktyvos 97/67, iš dalies pakeistos Direktyva 2002/39, 2 straipsnio 17 punkte numatyta:

„Šioje direktyvoje vartojamos sąvokos:

<...>

17) naudotojas: bet kuris fizinis arba juridinis asmuo, kuris naudojasi teikiamomis pašto paslaugomis, būdamas siuntėju arba gavėju.“

12 Direktyvos 97/67, iš dalies pakeistos Direktyva 2002/39, 19 straipsnyje nustatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad visi pašto paslaugų teikėjai parengtų skaidrią, paprastą ir nedaug sąnaudų reikalaujančią tvarką pašto paslaugų naudotojų skundams nagrinėti, ypač dingimo, vagystės ar sugadinimo ir nustatytų kokybės standartų

nesilaikymo atvejais (įskaitant atsakomybės nustatymo tvarką tais atvejais, kai teikiant paslaugą dalyvauja daugiau nei vienas operatorius), nepažeidžiant atitinkamų tarptautinių ir nacionalinių nuostatų dėl kompensavimo sistemų.

Valstybės narės patvirtina priemones, užtikrinančias, kad pirmoje pastraipoje nustatyta tvarka leistų greitai ir teisingai spręsti ginčus, prireikus numatant žalos atlyginimo ir (arba) kompensavimo sistemą.

Valstybės narės taip pat skatina pašto paslaugų teikėjų ir naudotojų ginčų sprendimo nepriklausomų neteisminių sistemų plėtrą.

2. Neapribojant kitokių galimybių pateikti skundą ar gauti žalos atlyginimą pagal nacionalinės ir Bendrijos teisės aktus, valstybės narės užtikrina, kad naudotojai, veikdami individualiai arba, kai tai leidžiama nacionalinėje teisėje, kartu su organizacijomis, atstovaujančiomis naudotojų ir (arba) vartotojų interesams, kompetentingai nacionalinei valdžios institucijai galėtų apskųsti tokius atvejus, kai universaliosioms paslaugoms priskiriamas pašto paslaugas teikiančioms įmonėms pateikti naudotojų skundai nebuvo išspręsti patenkinamai.

Pagal 16 straipsnį valstybės narės užtikrina, kad universaliųjų paslaugų teikėjai ir atitinkamais atvejais universaliosioms paslaugoms priskiriamas paslaugas teikiančios įmonės kartu su kokybės patikrinimo rezultatų metine ataskaita paskelbtų informaciją apie skundų skaičių ir apie tai, kaip tokie skundai buvo išnagrinėti."

Nacionalinė teisė

13 1991 m. kovo 21 d. Įstatymu dėl kai kurių valstybės įmonių reformos (*Belgisch Staatsblad*, 1991 m. kovo 27 d., p. 6155), iš dalies pakeistu 1999 m. birželio 9 d. Karaliaus dekretu (*Belgisch Staatsblad*, 1999 m. rugpjūčio 18 d., p. 30697), į Belgijos teisę, be kitų normų, buvo perkelta Direktyva 97/67.

14 Šiuo įstatymu paskirtas universaliųjų paslaugų teikėjas ir jam rezervuotas kai kurių pašto paslaugų teikimas. Pašto paslaugų, kurios nerezervuotos, bet patenka į universaliųjų paslaugų sferą, teikimui taikomas reikalavimas gauti individualią licenciją. Be to, pašto paslaugų, kurios nepatenka į universaliųjų paslaugų sferą, teikimui, be kitų sąlygų, taikomas registracijos BIPT reikalavimas.

15 Pagal minėto įstatymo su pakeitimais, padarytais 2006 m. gruodžio 21 d. Įstatymu dėl įvairių nuostatų, susijusių su pašto sektoriaus taikinimo tarnybos įsteigimu ir iš dalies keičiančiu 2005 m. birželio 13 d. Įstatymą dėl elektroninių ryšių (*Moniteur belge*, 2007 m. sausio 23 d., p. 2965; toliau – 1991 m. įstatymas), 43b straipsnį:

„1. Prie [BIPT] įsteigiama pašto sektoriaus taikinimo tarnyba, kuri turi kompetenciją spręsti klausimus, susijusius su tokių įmonių klientais:

1) [universaliųjų paslaugų teikėja];

2) įmonių, teikiančių pašto paslaugas <…>, kurioms teikti taikomas reikalavimas turėti licenciją <…>;

3) įmonių, teikiančių pašto paslaugas <…>, kurioms teikti taikomas registracijos reikalavimas <…>.

Su klientais susiję klausimai yra klausimai, susiję su naudotojų, kurie patys neteikia pašto paslaugų, interesais.

<…>

3. Pašto sektoriaus taikinimo tarnybai pavedama atlikti tokias funkcijas:

1) nagrinėti naudotojų skundus, susijusius su:

a) [universaliųjų paslaugų teikėjos] veikla, <…>

b) šio straipsnio 1 dalies 2 ir 3 [punktuose] numatytų įmonių pašto veikla.

2) šiame skyriuje pašto veikla, tai:

<...>

3) tarpininkauti siekiant palengvinti taikų susitarimą bylose tarp šio straipsnio 1 dalyje numatytų įmonių ir naudotojų;

4) pateikti šio straipsnio 1 dalyje numatytoms įmonėms rekomendaciją, kai neįmanoma pasiekti taikaus susitarimo. Rekomendacijos kopija yra pateikiama skundą pateikusiam asmeniui;

5) kuo geriau informuoti naudotojus, kurie kreipiasi į ją raštu arba žodžiu, apie jų teises ir interesus;

6) pateikti nuomonę dėl į jos kompetenciją patenkančių klausimų, kai to prašo ministras, atsakingas už pašto sektorių, arba ministras, atsakingas už vartotojų apsaugą, arba [BIPT] ir telekomunikacijų arba pašto paslaugų konsultacinis komitetas;

7) bendradarbiauti su:

   a) kitomis nepriklausomomis sektorinėmis ginčų komisijomis arba nepriklausomais taikintojais <...>;

   b) užsienio taikintojais arba tokias pačias funkcijas vykdančiomis institucijomis, kurie veikia kaip apeliacinė skundų, kuriuos spręsti yra kompetentinga pašto sektoriaus taikinimo tarnyba, nagrinėjimo instancija.

Prireikus už vartotojų apsaugą atsakingas ministras gali sudaryti bendradarbiavimo susitarimus.

4. Galutinių naudotojų skundai priimtini tik tuomet, jeigu pareiškėjas skundą pateikė pagal atitinkamos įmonės vidaus tvarką. Galutinių naudotojų skundai nepriimtini, kai jie pateikti anonimiškai arba nepateikti raštu pašto sektoriaus taikinimo tarnybai.

<...>

5. Pašto sektoriaus taikinimo tarnyba, nagrinėdama jai pateiktą skundą, gali vietoje susipažinti su įmonės ar susijusių įmonių buhalterinėmis knygomis, korespondencija, protokolais ir bendrai su visais dokumentais ir raštais, tiesiogiai susijusiais su skundo dalyku, išskyrus dokumentus, kuriems taikomas susirašinėjimo slaptumas. Ji gali iš atitinkamų įmonių administracijos ir personalo organų pareikalauti pateikti paaiškinimus ar informaciją ir imtis visų šiam tyrimui būtinų patikrinimų.

Taip gauta informacija, jeigu jos atskleidimas gali bendrai pakenkti įmonei, yra tvarkoma konfidencialiai.

Neperžengdama savo kompetencijos ribų taikinimo tarnyba negauna nurodymų iš jokių valdžios institucijų.

Skundo nagrinėjamas laikomas baigtu, jeigu dėl jo buvo pareikštas ieškinys teisme.

6. Atitinkama įmonė per dvidešimties darbo dienų terminą pateikia savo sprendimo motyvus tuo atveju, jeigu nesilaiko šio straipsnio 3 dalies 4 punkte nurodytos rekomendacijos. Motyvuotas sprendimas nusiunčiamas pareiškėjui ir taikinimo tarnybai.

Pasibaigus pirmesnėje pastraipoje nurodytam terminui, taikinimo tarnyba atitinkamai įmonei nusiunčia priminimą. Šiai suteikiamas naujas dvidešimties darbo dienų terminas savo sprendimo motyvams pateikti tuo atveju, jeigu ji nesilaiko šio straipsnio 3 dalies 4 punkte nurodytos rekomendacijos. Motyvuotas sprendimas nusiunčiamas pareiškėjui ir taikinimo tarnybai.

Jeigu atitinkama įmonė nesilaiko nustatyto termino, ji įsipareigoja taikyti nuomonę tiek, kiek tai susiję su atitinkamo pareiškėjo specifiniu ir asmeniniu žalos atlyginimu.

7. Jei pašto sektoriaus taikinimo tarnyba naudotojo skundą pripažįsta priimtinu, operatorius sustabdo išieškojimo procedūrą ilgiausiai 4 mėnesių laikotarpiui nuo skundo pateikimo pašto sektoriaus taikinimo tarnybai dienos, arba kol pašto sektoriaus taikinimo tarnyba pateiks rekomendaciją, arba kol bus pasiektas taikus susitarimas."

16 1991 m. įstatymo 45b straipsnyje reglamentuojama pašto sektoriaus tarnybos finansavimo tvarka, numatant „taikinimo įmoką", kurią kasmet BIPT turi sumokėti šio įstatymo 43b straipsnio 1 dalyje nurodytos įmonės, kurių apyvarta viršija 500 000 eurų.

17 Įmokos dydį kiekvienais metais nustato BIPT remdamasis formule, pagal kurią iš esmės atsižvelgiama, pirma, į nagrinėjamos įmonės praėjusių metų apyvartą, susijusią su veikla, kuri patenka į taikinimo tarnybos kompetencijos taikymo sritį, ir, antra, į dėl šios įmonės pateiktų skundų, kuriuos ankstesniais metais išnagrinėjo taikinimo tarnyba, kiekį. Nustatytu laiku nesumokėjus įmokos, automatiškai skaičiuojamos 2 % padidintos įstatyminės palūkanos.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

18 *Express Line* priklauso DHL įmonių grupei, kurios buveinė yra Bonoje (Vokietija). *Express Line* pagrindinė veikla yra skubaus gabenimo paslaugų teikimas, t. y. jos teigimu, dokumentų, paketų, palečių ir konteinerių individualus gabenimas oro ar kelių transportu.

19 2006 m. pradžioje BIPT nusiuntė oficialų įspėjimą *Express Line* ir kelioms kurjerių ir skubaus gabenimo įmonėms, kuriame nurodė, kad šios turi gauti individualią licenciją arba užsiregistruoti, kaip tai numatyta atitinkamose 1991 m. įstatymo, reglamentuojančio paslaugų, kurias BIPT laiko arba nerezervuotomis pašto paslaugomis, kurias apima universaliosios paslaugos, arba į universaliąsias paslaugas nepatenkančiomis pašto paslaugomis, nuostatose.

20 2006 m. lapkričio 23 d. *Express Line* pagal 1991 m. įstatymą įregistravo tam tikras savo teikiamas pašto paslaugas, kurių neapima universaliosios paslaugos. Vis dėlto savo registracijoje ji padarė aiškią išlygą, nurodžiusi, kad nesutinka su jos skubaus gabenimo paslaugų kaip „pašto paslaugų“ kvalifikavimu.

21 2007 m. liepos 11 d. laišku BIPT, pirma, informavo *Express Line*, kad jos atžvilgiu taikoma taikinimo tarnybos kompetencija ir laikoma, kad ji turi sumokėti taikinimo įmoką, ir, antra, paprašė pateikti duomenis, kad būtų galima apskaičiuoti jai tenkančios įmokos dydį.

22 *Express Line* registruotame laiške nurodė, kad ir toliau laikosi savo pozicijos ir ginčijo tai, kad ji patenka į pašto sektoriaus taikinimo tarnybos veiklos sritį ir todėl privalo sumokėti įmoką, skirtą šios tarnybos veiklą finansuoti. Šios įmonės teigimu, jos skubaus gabenimo paslaugos yra ne pašto paslaugos, o transporto ir logistikos paslaugos, kurios teikiamos papildomai su kitomis paslaugomis, ir skirtos įmonėms.

23 2008 m. lapkričio 13 d. BIPT konstatavo, kad *Express Line* pažeidė 1991 m. įstatymą, ir nurodė pateikti jam duomenis, reikalingus taikinimo įmokai, kurią ji turi sumokėti, apskaičiuoti, o to nepadariusi ji privalės sumokėti administracinę baudą. Dėl šio oficialaus įspėjimo *Express Line* pareiškė ieškinį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme.

24 Tokiomis aplinkybėmis *Hof van beroep te Brussel* (Briuselio apeliacinis teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuo prejudicinius klausimus:

„1. Ar <...> Direktyvos 97/67 <...>, iš dalies pakeistos Direktyva 2002/39 <...>, nuostatas ir, konkrečiai kalbant, jos 19 straipsnį, tačiau neapsiribojant juo, ypač atsižvelgiant į Direktyva 2008/6 <...> padarytus pakeitimus, kurie vėliausiai iki 2010 m. gruodžio 31 d. turi būti perkelti į nacionalinę teisę, reikia suprasti ir aiškinti taip,

kad valstybės narės neturi teisės nustatyti privalomos išorinės skundų nagrinėjimo tvarkos neuniversaliųjų pašto paslaugų teikėjams, nes:

a) direktyva, siekiant apsaugoti pašto paslaugų naudotojus, visiškai suderinamos taikytinos skundų nagrinėjimo procedūros; arba

b) ši pareiga pagal Direktyvą 2002/39 taikoma tik universaliųjų paslaugų teikėjui ir nuo Direktyvos 2008/6 <...> priėmimo – visiems universaliųjų paslaugų teikėjams, nors pagal Direktyvos [97/67, iš dalies pakeistos Direktyva] 2008/6 <...> 19 straipsnio 1 dalies [trečią] pastraipą valstybės narės gali tik skatinti kitų nei universaliųjų pašto paslaugų teikėjų ir galutinių [vartotojų] ginčų sprendimo nepriklausomų neteisminių ginčų sprendimų sistemų plėtrą, bet ne jas nustatyti kaip privalomas?

2. Ar tuomet, jei atsakymas į pirmąjį klausimą būtų toks, kad Pašto direktyva nedraudžiama valstybėms narėms skundų nagrinėjimo išorės tvarką, [Direktyvos 97/67, iš dalies pakeistos Direktyva 2008/06] 19 straipsnio 2 dalies pirmoje pastraipoje numatytą universaliųjų pašto paslaugų teikėjams, kaip privalomą nustatyti ir neuniversaliųjų pašto paslaugų teikėjams, laisvo paslaugų judėjimo principus (EB 49 ir paskesni straipsniai, dabar – SESV 56 ir paskesni straipsniai) reikia aiškinti taip, kad valstybės narės bendrojo vartotojų apsaugos tikslu nustatyti laisvo paslaugų judėjimo apribojimai, kuriais [Direktyvos 97/67, iš dalies pakeistos Direktyva 2008/06] 19 straipsnio 2 dalies pirmoje pastraipoje universaliųjų pašto paslaugų teikėjams numatyta skundų nagrinėjimo išorės tvarka kaip privaloma nustatyta ir neuniversaliųjų pašto paslaugų teikėjams, suderinami su Sutartimi dėl Europos Sąjungos veikimo net ir tuomet, kai taikant atitinkamą skundų

nagrinėjimo tvarką nedaromas skirtumas tarp vartotojų ir kitų galutinių naudotojų skundų, nors didžioji šių paslaugų (šioje byloje – skubaus gabenimo ir kurjerių paslaugos) naudotojų dalis yra profesionalūs naudotojai?“

Dėl prejudicinių klausimų

Pirminės pastabos

25 *Express Line* teigimu, viena vertus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turėjo užduoti Teisingumo Teismui papildomą klausimą, t. y. ar Direktyvos 97/67 2 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama kaip draudžianti nacionalinės teisės aktus, pagal kuriuos pašto paslaugomis laikomos ne tik paslaugos, kurias kumuliatyviai sudaro pašto siuntų surinkimas, rūšiavimas, vežimas ir pristatymas, bet taip pat ir paslaugos, kurios susideda iš vienos ar kelių šių operacijų, tačiau jis aiškiai atsisakė tai padaryti.

26 Kita vertus, ieškovė pagrindinėje byloje mano, kad jai pagrindinėje byloje atsisakius su Sąjungos teise susijusių ieškinio pagrindų, prašymas priimti prejudicinį sprendimą prarado savo dalyką.

27 Šiuo klausimu reikia priminti, kad Teisingumo Teismui ir nacionaliniams teismams bendradarbiaujant pagal SESV 267 straipsnį, tik nacionalinis teismas, nagrinėjantis bylą ir turintis priimti sprendimą, atsižvelgdamas į konkrečias bylos aplinkybes,

turi įvertinti tiek prejudicinio sprendimo reikalingumą, kad būtų priimtas sprendimas, tiek Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą (žr., be kita ko, 2003 m. sausio 7 d. Sprendimo *BIAO*, C-306/99, Rink. p. I-1, 88 punktą; 2006 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio*, C-217/05, Rink. p. I-11987, 16 punktą ir 2009 m. balandžio 2 d. Sprendimo *Pedro IV Servicios*, C-260/07, Rink. p. I-2437, 28 punktą).

28 Tik nacionalinis teismas gali nuspręsti, kokius klausimus reikia pateikti Teisingumo Teismui, ir šalys negali pakeisti jų turinio. Be to, prejudicinių klausimų esmės pakeitimas arba atsakymas į papildomus ieškovų pagrindinėje byloje pastabose nurodytus klausimus būtų nesuderinamas su SESV 267 straipsniu Teisingumo Teismui suteiktu vaidmeniu ir su jo pareiga užtikrinti valstybių narių vyriausybėms ir suinteresuotosioms šalims galimybę pateikti pastabas pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 23 straipsnį, atsižvelgiant į tai, kad pagal šią nuostatą suinteresuotosioms šalims pranešama tik apie sprendimus dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą (žr. 2009 m. spalio 15 d. Sprendimo *Hochtief ir Linde-Kca-Dresden*, C-138/08, Rink. p. I-9889, 21 ir 22 punktus ir juose minėtą teismo praktiką).

29 Teisingumo Teismas, beje, negali priimti sprendimo, kai bylos nagrinėjimas prašymą priimto prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme yra baigtas (1992 m. liepos 16 d. Sprendimo *Lourenço Dias*, C-343/90, Rink. p. I-4673, 18 punktas), taip pat pagal SESV 267 straipsnį Teisingumo Teismui neleidžiama vertinti, ar pateiktas klausimas vis dar aktualus nacionaliniame teisme nagrinėjamoje byloje, net jeigu su byla susijusios vidaus teisės nuostatos buvo iš dalies pakeistos (1971 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Politi*, 43/71, Rink. p. 1039, 3 punktas).

30 Šiuo atveju, viena vertus, kadangi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nusprendė, kad klausimas, ar į sąvoką „pašto paslaugos“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 97/67 2 straipsnio 1 dalį, įeinančios operacijos yra kumuliatyvios, ar alternatyvios, nėra nei būtinas, nei svarbus, Teisingumo Teismas negali jo analizuoti.

31 Kita vertus, kadangi nacionalinis teismas oficialiai neatsiėmė prašymo priimti prejudicinį sprendimą, nors ieškovė pagrindinėje byloje to prašė, o pagrindinės bylos nagrinėjimas nėra baigtas, reikia konstatuoti, kad Teisingumo Teismo atsakymas į šio teismo pateiktus klausimus vis dar būtinas, kad šis galėtų priimti savo sprendimą.

Dėl pirmojo klausimo

32 Savo pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Direktyva 97/67, atsižvelgiant į direktyvomis 200/39 ir 2008/6 padarytus pakeitimus, turi būti aiškinama kaip draudžianti nacionalinės teisės aktą, pagal kurį pašto paslaugų, kurių neapima universaliosios paslaugos, teikėjams nustatoma privaloma šių paslaugų naudotojų skundų nagrinėjimo išorės tvarka.

33 Pirmiausia reikia pažymėti, kad tiek Direktyvos 97/67 pirminės redakcijos, tiek redakcijų su pakeitimais, padarytais direktyvomis 2002/39 ir 2008/6, 19 straipsnyje numatyta dviejų rūšių pašto paslaugų naudotojų skundų nagrinėjimo tvarka, t. y. paslaugų teikėjo taikoma vidaus tvarka ir kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos įtvirtinta išorės tvarka.

34 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių dėl galimybės pašto paslaugų, kurių neapima universaliosios paslaugos, teikėjams privalomai nustatyti išorinę skundų nagrinėjimo tvarką, atsižvelgiant į tai, jog, šio teismo teigimu, Direktyva 97/67 yra visiškai suderinama skundų nagrinėjimo tvarka, ir kad

padarius pakeitimus Direktyva 2002/39 tokia pareiga įtvirtinta tik universaliųjų paslaugų teikėjui, o padarius pakeitimus Direktyva 2008/6 – ir visiems kitiems pašto paslaugų, kurias apima universaliosios paslaugos, teikėjams.

35 Šiuo atžvilgiu reikia nurodyti, kad, pirma, priešingai nei mano prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, Direktyva 97/67 nebuvo imtasi visiškai suderinti joje numatytos skundų nagrinėjimo tvarkos.

36 Iš tiesų, viena vertus, kaip matyti iš Direktyvos 97/67 10 konstatuojamosios dalies, direktyva Sąjungos lygiu priimamas bendrųjų principų rinkinys, o valstybėms narėms leidžiama nustatyti konkrečias procedūras (2004 m. kovo 11 d. Sprendimo *Asempre ir Asociación Nacional de Empresas de Externalización y Gestión de Envíos y Pequeña Paquetería*, C-240/02, Rink. p. I-2461, 30 punktas) ir jos gali pasirinkti tokią sistemą, kuri labiausiai tiktų atsižvelgiant į jų padėtį.

37 Kita vertus, kalbant apie Direktyva 97/67 numatytą skundų nagrinėjimo tvarką, juo labiau akivaizdu, kad nėra visiško suderinimo.

38 Taigi tiek iš Direktyvos 97/67 pirminės, tiek iš vėlesnių redakcijų 35 konstatuojamosios dalies ir 19 straipsnio matyti, kad skaidria, paprasta ir nedaug sąnaudų reikalaujančia skundų nagrinėjimo tvarka, viena vertus, siekiama pagerinti paslaugų kokybę numatant, kad galimi ginčai būtų sprendžiami greitai, teisingai ir veiksmingai, ir, kita vertus, norima papildyti nacionaline ir Sąjungos teise numatytas teisių gynimo priemones.

39 Antra, kitas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo išreikštas abejones dėl 1991 m. įstatymo atitikties Direktyvai 97/67 reikia atmesti, nes jos taip pat neatitinka atitinkamų šios direktyvos – tiek pirminės, tiek vėlesnių redakcijų – nuostatų dėl skundų nagrinėjimo tvarkos.

40 Iš tikrųjų Direktyvoje 97/67 visada buvo pabrėžiama, kad ši tvarka papildo nacionaline teise suteikiamas teisių gynimo priemones, todėl buvo palaikoma valstybių narių veikimo laisvė šiuo atžvilgiu. Nors šios direktyvos pakeitimais ši veikimo laisvė laipsniškai apribota, reikia pažymėti, jog taip nustatytais ribojimais ir gairėmis siekiama, kad skundų nagrinėjimo tvarka būtų taikoma visiems pašto paslaugų teikėjams.

41 Taip iš pradžių, remiantis Direktyvos 97/67 2 straipsnio 17 punktu ir 19 straipsnio pirma ir trečia pastraipomis, valstybės narės turėjo užtikrinti, kad universaliųjų paslaugų teikėjas įtvirtins skundų nagrinėjimo vidaus ir išorės tvarką būtent tik šioms paslaugoms.

42 Tada Direktyva 2002/39, be kita ko, buvo įtraukta nauja 19 straipsnio pastraipa, pagal kurią valstybės narės gali numatyti, kad „principas“ dėl skundų nagrinėjimo tvarkos įtvirtinimo garantijos taip pat taikomas paslaugų, kurios nepatenka į universaliųjų paslaugų sritį arba kurios, nors į ją patenka, tačiau nėra teikiamos universaliųjų paslaugų teikėjo, gavėjams.

43 Iš esmės, kadangi 19 straipsnio trečios pastraipos pirminės redakcijos formuluotė nepasikeitė, šio sprendimo 41 punkte nurodytos valstybių narių pareigos ir veikimo laisvė išlieka tokios pačios šiose dviejose Direktyvos 97/67 redakcijose. Vis dėlto, kaip išplaukia iš Direktyvos 2002/39 24 konstatuojamosios dalies, Direktyvos 97/67 19 straipsnio pakeitimais siekta paskatinti valstybes nares padaryti prieinamą skundų nagrinėjimo vidaus tvarką visų pašto paslaugų, nesvarbu, ar jos universaliosios, ar ne, naudotojams, neatsižvelgiant į tai ar jas teikia universaliųjų paslaugų teikėjas, ar turintis individualią licenciją.

44 Galiausiai Direktyva 2008/6, be kita ko, buvo iš dalies pakeistas Direktyvos 97/67 2 straipsnio 17 punktas ir šios direktyvos, iš dalies pakeistos Direktyva 2002/39, 19 straipsnio pirma pastraipa, numatant, kad visi pašto paslaugų teikėjai įtvirtina naudotojų (kurie apibrėžiami kaip fiziniai arba juridiniai asmenys, kurie naudojasi teikiamomis pašto paslaugomis) skundų nagrinėjimo vidaus tvarką.

45 Direktyvos 97/67, iš dalies pakeistos Direktyva 2002/39, 19 straipsnio trečioje pastraipoje – tai nauja nuostata – numatyta, kad valstybės narės taip pat turi skatinti pašto paslaugų teikėjų ir naudotojų ginčų sprendimo nepriklausomų neteisminių sistemų plėtrą. Šio straipsnio 2 dalies pirmoje pastraipoje taip pat įtvirtinta nauja pareiga, nes naudotojų skundų nagrinėjimo išorės tvarka taikoma ir universaliosioms paslaugoms priskiriamas pašto paslaugas teikiančių įmonių atžvilgiu.

46 Kaip matyti iš Direktyvos 2008/6 42 konstatuojamosios dalies, šiais pakeitimais siekiama minimalių skundų nagrinėjimo tvarkos principų taikymą išplėsti ir šiuos principus taikyti ne vien universaliųjų paslaugų teikėjams.

47 Iš to išplaukia, kad tiek Direktyvos 97/67 pirminėje redakcijoje, tiek redakcijose su pakeitimais numatyta skundų nagrinėjimo tvarka suprantama kaip minimalūs standartai, kurie papildo nacionalinėje ir Sąjungos teisėje įtvirtintas teisių gynimo priemones, ir kad valstybės narės turi veikimo laisvę nustatyti konkrečias procedūras ir pasirinkti sistemą, kuri labiausiai atitiktų jų padėtį, kartu laikydamosi šia direktyva numatytų apribojimų ir gairių.

48 Tokie apribojimai ir gairės visų pirma yra pareiga užtikrinti, kad universaliųjų paslaugų teikėjas ar teikėjai nustatys skundų nagrinėjimo vidaus ir išorės tvarką, t. y. jau pirminėje Direktyvos 97/67 redakcijoje numatytą pareigą.

49 Tada Direktyva 97/67 buvo įtvirtinta pareiga garantuoti, kad visi pašto paslaugų teikėjai nustatys vidaus tvarką, o universaliosioms paslaugoms priskiriamas pašto paslaugas teikiančios įmonės – išorės: ši pareiga įtraukta Direktyva 2008/6, papildant Direktyvoje 2002/39 jau numatytas gaires.

50 Galiausiai iš Direktyvos 97/67 išplaukia pareiga skatinti pašto paslaugų teikėjų ir naudotojų ginčų sprendimo nepriklausomų neteisminių sistemų plėtrą, ši pareiga įtraukta Direktyva 2008/6.

51 Vadinasi, nacionalinės teisės aktas, kaip antai 1991 m. įstatymas, pagal kurį pašto paslaugų, kurių neapima universaliosios paslaugos, teikėjams nustatoma privaloma šių paslaugų naudotojų skundų nagrinėjimo išorės tvarka, ne tik neprieštarauja Direktyvos 97/67 pirminei redakcijai ar redakcijoms su pakeitimais, bet, beje, įgyvendinama šioje direktyvoje su pakeitimais, padarytais Direktyva 2008/6, nustatyta

pareiga skatinti pašto paslaugų teikėjų ir naudotojų ginčų sprendimo nepriklausomų neteisminių sistemų plėtrą.

52 Todėl į pirmąjį pateiktą klausimą reikia atsakyti: Direktyvos 97/67 pirminė redakcija ir jos redakcijos, iš dalies pakeistos direktyvomis 2002/39 ir 2008/6, turi būti aiškinamos taip, kad jomis nedraudžiamas nacionalinės teisės aktas, pagal kurį pašto paslaugų, kurių neapima universaliosios paslaugos, teikėjams nustatoma privaloma šių paslaugų naudotojų skundų nagrinėjimo išorės tvarka.

Dėl antrojo klausimo

53 Savo antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar SESV 56 straipsnis turi būti aiškinamas kaip draudžiantis nacionalinės teisės aktą, pagal kurį pašto paslaugų, kurių neapima universaliosios paslaugos, teikėjams nustatoma privaloma šių paslaugų naudotojų skundų nagrinėjimo išorės tvarka.

54 Pirmiausia reikia nurodyti, kad nors *Express Line* yra pagal Belgijos teisę įsteigta bendrovė, ji yra DHL įmonių grupės, su buveine Vokietijoje narė. Be to, nei iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, nei iš pagrindinės bylos aplinkybių neišplaukia, kad ginčas galėjo kilti dėl konkrečių paslaugų, teikiamų tarp dviejų ar daugelio valstybių narių.

55 Šiomis aplinkybėmis pagrindinėje byloje kilo ginčas ne dėl laisvės teikti paslaugas, bet įsisteigimo laisvės. Todėl reikia suprasti, kad antruoju klausimu siekiama sužinoti, ar SESV 49 straipsniu draudžiamas nacionalinės teisės aktas, kaip antai 1991 m. įstatymas, pagal kurį pašto paslaugų, kurių neapima universaliosios paslaugos, teikėjams nustatoma privaloma šių paslaugų naudotojų skundų nagrinėjimo išorės tvarka.

56 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, pareiga būti tokios tvarkos subjektu sudaro pašto paslaugų, kurių neapima universaliosios paslaugos, teikėjų, kurie yra iš kitų valstybių narių nei Belgijos Karalystė ir kurie pageidauja įsisteigti šioje valstybėje narėje, įsisteigimo laisvės apribojimą. Nors šis apribojimas gali būti pateisintas privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais dėl vartotojų apsaugos SESV 49 straipsniu neleidžiama nustatyti šios tvarkos kaip privalomos ginčams dėl tokių pašto paslaugų, kaip antai skubaus gabenimo paslaugos, kurių didžioji dalis naudotojų yra profesionalai.

57 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad, kaip buvo priminta šio sprendimo 35 punkte, Direktyva 97/67 nebuvo imtasi visiškai suderinti pašto paslaugų naudotojų skundų nagrinėjimo tvarkos ir todėl šiuo atžvilgiu valstybės narės turi veikimo laisvę laikydamosi Sąjungos teise nustatytų ribų.

58 Dėl vienos valstybės narės nacionalinių subjektų įsisteigimo laisvės kitos valstybės narės teritorijoje reikia priminti, jog pagal nusistovėjusią teismų praktiką tokia laisvė apima teisę imtis savarankiškai dirbančių asmenų veiklos ir ja verstis, taip pat steigti ir valdyti įmones tomis pačiomis sąlygomis, kurios įsisteigimo šalies teisės aktuose yra nustatytos

jos pačios subjektams (žr. 2009 m. spalio 1 d. Sprendimo *Gaz de France — Berliner Investissement*, C-247/08, Rink. p. I-9225, 54 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

59 Kalbant apie bendroves, įsteigtas vadovaujantis valstybės narės teisės aktais ir Europos Sąjungoje turinčias savo pagrindines buveines, centrinę administraciją ar pagrindinę verslo vietą, ši laisvė, remiantis SESV 54 straipsniu, apima įsisteigimo laisvę, kuri EB 43 straipsniu pripažįstama Sąjungos piliečiams ir kuri apima teisę vykdyti savo veiklą atitinkamoje valstybėje narėje per dukterinę bendrovę, filialą ar atstovybę (žr., be kita ko, 1999 m. rugsėjo 21 d. Sprendimo *Saint-Gobain ZN*, C-307/97, Rink. p. I-6161, 35 punktą; 2006 m. rugsėjo 12 d. Sprendimo *Cadbury Schweppes ir Cadbury Schweppes Overseas*, C-196/04, Rink. p. I-7995, 41 punktą ir 2007 m. kovo 13 d. Sprendimo *Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation*, C-524/04, Rink. p. I-2107, 36 punktą).

60 Teisingumo Teismas ne kartą nurodė, kad SESV 49 straipsniu draudžiama imtis tokių nacionalinių priemonių, kurios, nors ir taikomos neatsižvelgiant į pilietybę, gali sudaryti Sąjungos piliečiams kliūčių pasinaudoti Sutarties garantuojama įsisteigimo laisve arba naudojimąsi ja padaryti mažiau patrauklų, ir kad ribojamasis poveikis visų pirma gali atsirasti, jei dėl nacionalinės teisės aktų bendrovė būtų atgrasinta nuo pavaldžių vienetų, pavyzdžiui, nuolatinio padalinio, įsteigimo kitose valstybėse narėse ir nuo savo veiklos per šiuos vienetus (2010 m. kovo 11 d. Sprendimo *Attanasio Group*, C-384/08, Rink. p. I-2055, 43 ir 44 punktai bei juose nurodyta teismo praktika).

61 Šioje byloje aptariama priemonė nesudaro jokio įsisteigimo laisvės apribojimo.

62 Iš tikrųjų visų pirma ši priemonė taikoma neatsižvelgiant į pilietybę visiems pašto paslaugų, kurių neapima universaliosios paslaugos, teikėjams, įsisteigusiems Belgijoje. Be to, kaip savo išvados 77 punkte nurodė generalinis advokatas, ūkio subjektai negali reikalauti, kad valstybė narė neturėtų jos klientų interesų teisinių apsaugos

priemonių, kurios leidžia kitokius nei teisminius ginčų sprendimo būdus. Galiausiai beveik visos valstybės narės skundų nagrinėjimo išorės tvarką ėmė taikyti ir pašto paslaugų, kurių neapima universaliosios paslaugos, teikėjams.

63 Tokiomis aplinkybėmis negalima pagrįstai teigti, kad vien tai, jog pašto paslaugų, kurių neapima universaliosios paslaugos, teikėjams nustatoma privaloma šių paslaugų naudotojų skundų nagrinėjimo išorės tvarka, gali Sąjungos piliečiams sudaryti kliūčių pasinaudoti Sutarties garantuojama įsisteigimo laisve arba naudojimąsi ja padaryti mažiau patrauklų.

64 Todėl į antrąjį pateiktą klausimą reikia atsakyti: SESV 49 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad juo nedraudžiamas nacionalinės teisės aktas, pagal kurį pašto paslaugų, kurių neapima universaliosios paslaugos, teikėjams nustatoma privaloma šių paslaugų naudotojų skundų nagrinėjimo išorės tvarka.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

65 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

1. **1997 m. gruodžio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 97/67/EB dėl Bendrijos pašto paslaugų vidaus rinkos plėtros bendrųjų taisyklių ir paslaugų kokybės gerinimo pirminė redakcija ir jos redakcijos, iš dalies pakeistos 2002 m. birželio 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/39/EB ir 2008 m. vasario 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/6/EB, turi būti aiškinamos taip, kad jomis nedraudžiamas nacionalinės teisės aktas, pagal kurį pašto paslaugų, kurių neapima universaliosios paslaugos, teikėjams nustatoma privaloma šių paslaugų naudotojų skundų nagrinėjimo išorės tvarka.**

2. **SESV 49 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad juo nedraudžiamas nacionalinės teisės aktas, pagal kurį pašto paslaugų, kurių neapima universaliosios paslaugos, teikėjams nustatoma privaloma šių paslaugų naudotojų skundų nagrinėjimo išorės tvarka.**

Parašai.